

14.4.2026

VN/11277/2025

VN/11277/2025-OM-16

Demokratiaohjelman työryhmän kokous 2/2026; Pöytäkirja

Aika 5.3.2026 klo 14.00–16.00

Paikka Meritullinkatu 10, K209 Labor / Microsoft Teams

Osallistujat

(varajäsen suluissa):

- (-) Johanna Suurpää, oikeusministeriö (puheenjohtaja)
- (x) Henni Axelin, opetus- ja kulttuuriministeriö (varapuheenjohtaja)
- (x) Niklas Wilhelmsson, oikeusministeriö
- (-) (Jyrki Jauhiainen)
- (x) Sanna Malkki, valtioneuvoston kanslia
- (-) (Risto Alatarvas)
- (x) Katri Viinikka, ulkoministeriö
- (x) (Jussi Kanner)
- (x) Hanna Partanen, sisäministeriö
- (-) (Maarit Nikander)
- (x) Eero Pelkonen, puolustusministeriö
- (-) (Eijaliisa Kettunen)
- (x) Markku Mölläri, valtiovarainministeriö
- (x) (Katju Holkeri)
- () ~~Aki Törnberg, opetus- ja kulttuuriministeriö~~
- (x) (Erno Hyvönen)

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
 00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.om@gov.fi
 oikeusministerio.fi

(x) Antonia Husberg, maa- ja metsätalousministeriö

(-) (Sami Tantarimäki)

(-) Eero Salojärvi, liikenne- ja viestintäministeriö

(-) (Hanna Laurila)

(x) Laura Kuusio, sosiaali- ja terveysministeriö

(-) (Riikka Pellikka)

(-) Pekka Harju-Autti, ympäristöministeriö

Sihteeristö:

(x) Sini Keinonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

(x) Liisa Männistö, oikeusministeriö

(x) Nina Suorsa, oikeusministeriö

Kutsutut asiantuntijat:

(-) Anna Bruun, työ- ja elinkeinoministeriö

(x) Hanna Rönty, oikeusministeriö

(x) Maria Wakeham-Hartonen, oikeusministeriö

Esityslista

1 Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 14.01. Todettiin läsnäolijat.

2 Esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin esityslista. Työryhmän seuraavien kokousten ajankohdat todetaan kohdassa 8. Muut asiat.

3 Työryhmän kokoonpanomuutosten toteaminen (liite 3.1)

Todettiin seuraavat muutokset työryhmän kokoonpanossa: johtava asiantuntija **Pekka Hukan** tilalle varsinaiseksi jäseneksi ulkoasiainneuvos **Katri Viinikka**, kehityspoliittinen osasto, ulkoministeriö, kehityspoliittikan neuvonantaja **Annamari Tornikosken** tilalle varajäseneksi erityisasiantuntija **Jussi Kanner**, kehityspoliittinen osasto, ulkoministeriö, hallitusneuvos **Timo Tuovisen** tilalle varsinaiseksi jäseneksi erityisasiantuntija **Eero Pelkonen**, hallintopoliittinen osasto, puolustusministeriö, erityisasiantuntija **Johanna Huovisen** tilalle varsinaiseksi jäseneksi erityisasiantuntija **Laura Kuusio**, yhteisöt ja toimintakyky -osasto, sosiaali- ja terveysministeriö, sekä erityisasiantuntija **Heta-Elena Heiskasen** tilalle varsinaiseksi jäseneksi neuvotteleva virkamies **Pekka Harju-Autti**, konserniohjaus ja kansainväliset asiat -osasto, ympäristöministeriö.

4 Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (liite 4.1)

Hyväksyttiin pöytäkirja julkaistavaksi Hankeikkunassa.

5 Ajankohtaiset demokratia-asiat kansainvälisissä järjestöissä ja EU:ssa

Luotiin ajankohtaiskatsaus kansainvälisten järjestöjen ja EU:n puitteissa meneillään oleviin keskeisiin demokratian edistämiseen liittyviin hankkeisiin ja toimenpiteisiin eri ministeriöiden toimialoilla.

Ulkoasiainneuvos **Katri Viinikka** esitteli ulkoministeriön toimialan kansainvälistä ja EU-demokratiayhteistyötä. Keskeisiä toimijoita tai koalitioita demokratiayhteistyön kannalta ovat Euroopan neuvoston, Etyjin ja YK:n lisäksi mm. IDEA, Community of Democracies, Media Freedom Coalition ja Open Government Partnership. EU:n rooli demokratian tukijana korostuu Yhdysvaltojen vähennettyä demokratian tukemiseen kohdistetun rahoituksen vähennyttä. Demokratia- ja oikeusvaltiokysymykset ovat tärkeässä osassa mm. EU:n laajentumisneuvotteluissa. Käynnissä olevat neuvottelut EU:n monivuotisesta rahoituskehiksestä ovat keskeisiä myös demokratiatuen kannalta.

Yksikönpäällikkö **Niklas Wilhelmsson** kertoi oikeusministeriön toiminnasta kansainvälisessä ja EU-demokratiayhteistyössä. Euroopan komissio korostaa avoimen kansalaisyhteiskunnan merkitystä demokratialle, ja julkaisi marraskuussa 2025 demokratiakilven ja kansalaisyhteiskuntastrategian samanaikaisesti. Eurooppalaisessa demokratiakilvessä esitetään joukko toimenpiteitä vahvojen ja selviytymiskykyisten demokratioiden voimaannuttamiseksi, suojelemiseksi ja edistämiseksi EU:ssa. Demokratiakilpi ei sisällä lainsäädäntöhankkeita, mutta tukee EU-sääntelyn toimeenpanoa. Keskeisimpänä yksittäisenä toimenpiteenä demokratiakilvessä on Euroopan demokraattisen häiriönsietokyvyn keskuksen perustaminen. EU:n kansalaisyhteiskuntastrategian tavoitteena on 1) vahvistaa kansalaisyhteiskunnan osallisuutta hallinnon kumppanina, 2) tukea avointa ja elinvoimaista kansalaisyhteiskuntaa ja suojella sen toimintamahdollisuuksia, ja 3) edistää riittävää, kestävää ja läpinäkyvää julkista rahoitusta kansalaisyhteiskunnalle. Euroopan neuvosto valmistelee parhaillaan uutta demokraattista paktia Euroopalle (New Democratic Pact for Europe), joka on strateginen ja poliittinen prosessi demokratian vahvistamiseksi. Tavoitteena on vastata demokratian heikkenemiseen, disinformaatioon ja autoritaarisuuteen Euroopassa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön alalla Euroopan neuvosto kokoaa demokratiakasvatukseen ja kansalaistaitoihin liittyviä toimiaan yhteisen sateenvarjon alle ”European Space for Citizenship Education”. Myös koulutussektorilla EU:n rahoitusohjelmaneuvottelut ovat keskeisiä. Nuorisosalalla Euroopan neuvostossa on meneillään useita nuorten osallisuuden edistämiseen liittyviä prosesseja ja nuorisonäkökulmaa pyritään integroimaan kaikkeen Euroopan neuvoston tekemään työhön.

Valtiovarainministeriö tekee paljon kansainvälistä yhteistyötä hallinnon kehittämisen saralla mm. Euroopan neuvoston, OECD:n ja YK:n puitteissa. Esimerkiksi hyvinvointialueiden tilanne on herättänyt kansainvälistä kiinnostusta. OECD:n puitteissa toimii julkishallintokomitea, joka keskittyy hallinnon kehittämiseen ja uudistamiseen. OECD:n alaisuudessa on käynnissä myös *Building Trust and Reinforcing Democracy* -ohjelmakokonaisuus, jossa tarkastellaan luottamuksen vahvistamista.

Euroopan komissio julkaisi tammikuussa 2026 uuden EU:n rasisminvastaisen strategian vuosille 2026–2030. **Valtioneuvoston kanslia** yhteistyössä oikeusministeriön kanssa valmistelee asiasta parhaillaan E-kirjettä eduskunnan informoimiseksi. **Puolustusministeriön** osalta tuotiin esiin kansainvälinen puolustusyhteistyö (mm. Nato), jonka periaatteisiin sisältyy demokratianäkökulma.

Päätös: Merkittiin ajankohtaistarkastus tiedoksi.

6

Valtioneuvoston kansainvälisten demokratia-asioiden koordinointi; katsaus toimeenpanon etenemiseen

Demokratiaohjelman toimeenpanosuunnitelmassa on linjattu, että perustetaan valtioneuvoston kansainvälisten demokratia-asioiden koordinaatiojärjestelmä ja panostetaan kansainvälisten valvontaelinten ja järjestöjen suositusten kansalliseen toimeenpanoon (toimenpide nro 36). Ministeriöiden edustajista koostuva työryhmä on valmistellut alustavan suunnitelman aiheesta koskevan selvityksen rakenteeksi.

Erityisasiantuntijat **Maria Wakeham-Hartonen** (OM), **Hanna Rönty** (OM) ja **Jussi Kanner** (UM) esittelivät selvityksen alustavan rakenteen. Selvitys kattaisi mm. kartoituksen kansainvälisistä toimielimistä ja organisaatioista, jotka tarkastelevat demokratiaa, katsauksen Suomen toimintaan/jäsenyyksiin näissä toimielimissä sekä listauksen eräistä keskeisistä valtioneuvostotasoisista teemaa käsittelevistä seurantamekanismeista, ryhmistä ja toimintaelimistä.

Käytiin keskustelua mm. selvityksen painotuksista, rajoituksista ja formaatista. Todettiin, että demokratia, ihmisoikeudet ja oikeusvaltio ovat osittain päällekkäisiä ja näitä aiheita käsitellään useilla eri foorumeilla. Selvityksen aihe tulisi rajata niihin keskeisiin toimielimiin ja seurantamekanismeihin, jotka tarkastelevat demokraattista järjestelmää, yhdenvertaista osallistumista, äänestämistä ja ehdokkaaksi asettamista sekä kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä. Kansainvälisten demokratia-asioiden koordinoimiseksi voisi olla tarpeen koota ministeriöiden välinen verkosto. Ulkoministeriöllä on tarvittaessa valmius koordinoita verkostoa. Todettiin, että selvitys voisi olla sisäisen muistion tai raportin muodossa, josta koottaisiin esim. policy brief julkaistavaksi.

Päätös: Merkittiin tiedoksi tilannekatsaus toimenpiteen valmistelun etenemiseen ja valtuutettiin työryhmä jatkamaan asian valmistelua käydyssä keskustelun pohjalta. Tuodaan asia demokratiaohjelman työryhmän käsittelyyn, kun valmistelu on edennyt.

7

Demokratiaohjelman toimeenpanon seuranta (liitteet 7.1, 7.2)

Erityisasiantuntija **Liisa Männistö** esitteli demokratiaohjelman toimeenpanon seurantaan liittyvät toimet. Demokratiaohjelman toimeenpanon eteneminen on sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon (STOH) ministerityöryhmän kokouksen asialistalla 24.3.2026. Ministerityöryhmää varten on koottu

ministeriöiden raportoinnin pohjalta ajantasaiset tiedot ohjelman toimeenpanon tilanteesta.

Käytiin läpi ohjelman toimeenpanon tilanne ja ministerityöryhmälle toimitettava aineisto. Keskusteltiin tarpeesta laatia seurantaraportti julkaistavaksi hankkeen verkkosivuilla. Seurantaraportti toimisi myös päivitettyinä toimeenpanosuunnitelmana. Todettiin, että raportista olisi hyvä viestiä eri kanavilla, ml. kansainvälisillä foorumeilla ja Avoin demokratia -verkostossa.

Päätös: Hyväksyttiin keskustelun perusteella muokattu, ministerityöryhmälle toimitettava aineisto ja päätettiin laatia tiivis seurantaraportti julkaistavaksi hankkeen verkkosivuilla.

8 Muut asiat

Työryhmän seuraavat kokoukset:

- To 23.4.2026 klo 14.00–16.00,
- Ma 1.6.2026 klo 14.00–16.00

9 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.55.